

Sygn. akt IV CZ 94/17

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z wniosku E. R.
przy uczestnictwie M. Z.
o rozgraniczenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 stycznia 2018 r.,
zażalenia wnioskodawcy
na postanowienie Sądu Okręgowego w O.
z dnia 23 czerwca 2017 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

W dniu 1 czerwca 2017 r. pełnomocnik wnioskodawcy złożyła wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 maja 2017 r. oraz wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 maja 2017 r. Wskazała, że niedochowanie terminu nastąpiło bez jej winy, gdyż z uwagi na chorobę przebywała na zwolnieniu lekarskim od 18 maja do 31 maja 2017 r. Do wniosku dołączyła zaświadczenie lekarskie ZUS ZLA potwierdzające okoliczności i czasookres niezdolności do pracy.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy oddalił wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 maja 2017 r. oraz odrzucił wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 maja 2017 r. W pisemnych motywach wyjaśnił, że w świetle art. 168 § 1 k.p.c. nie każda choroba, czy gorsza sprawność zdrowotna stanowi wystarczający powód złożenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej. Z dołączonego do wniosku zaświadczenia lekarskiego nie wynikało, że charakter choroby pełnomocnika wnioskodawcy uniemożliwiał jej podjęcie świadomych działań polegających na złożeniu w ustawowym terminie wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia sądowego, tym bardziej, że wniosek nie zawierał jakiegokolwiek odniesienia się do tej kwestii. Poza tym, choroba strony lub jej pełnomocnika, która nie uniemożliwia podjęcia działania, chociażby przy pomocy osób trzecich nie uzasadnia przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej. W ocenie Sądu Okręgowego choroba profesjonalnego pełnomocnika nie zwalnia z obowiązku należytej staranności, a w konsekwencji niemożność wykonywania obowiązków z powodu choroby jest okolicznością, którą można i należy w prowadzonej działalności zawodowej przewidywać. Oznacza to potrzebę podjęcia w takiej sytuacji właściwych działań organizacyjnych, zabezpieczających interesy klientów, a zatem jeśli profesjonalny pełnomocnik nie mógł osobiście złożyć wniosku

o sporządzenie uzasadnienia, powinien był zadbać o należyte wykonanie tej czynności przez inne osoby. Sąd Okręgowy zwrócił też uwagę, iż na rozprawie w dniu 17 maja 2013 r. wnioskodawca był zastępowany przez upoważnionego aplikanta adwokackiego. Dlatego, gdyby udzielone mu upoważnienie zawierało wyraźne umocowanie do sporządzenia i podpisywania pism procesowych związanych z występowaniem przed sądem, mógłby on wystąpić z wnioskiem o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia w ustawowym terminie.

W zażaleniu wnioskodawca zaskarżył powyższe postanowienie w zakresie, w jakim został odrzucony wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 maja 2017 r., a ponadto na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. wniósł o poddanie kontroli prawidłowości orzeczenia o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 maja 2017 r.

Zarzucił naruszenie: 1) prawa procesowego, tj. art. 231 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolne ustalenie, że charakter choroby pełnomocnika umożliwiał jej podjęcie świadomych działań i skorzystanie z pomocy innych osób w okresie choroby, oraz że pełnomocnik miał możliwość i obowiązek zadbania o należyte wykonanie tej czynności przez inne osoby w okresie choroby; art. 168 § 1 k.p.c. przez błędną wykładnię pojęcia winy w uchybieniu terminu; art. 328 § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera wyjaśnienia przytoczenia podstawy prawnej rozstrzygnięcia; 2) prawa materialnego, tj. art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, przez nieuwzględnienie, że w okresie zwolnienia lekarskiego nie można podejmować czynności związanych z pracą lub wykorzystywać zwolnienia niezgodnie z jego przeznaczeniem; 3) art. 30, art. 47 i art. 68 Konstytucji w zakresie, w jakim Sąd uchybił zasadom wynikającym z tych przepisów i nie zastosował ich, oczekując od pełnomocnika ujawnienia danych co do charakteru choroby i stanu zdrowia, które leżą w zakresie jej dóbr osobistych, godności, sfery życia prywatnego oraz oczekiwań, by w czasie choroby, niedyspozycji z zakresu zdrowia psychicznego podejmować skutecznie działania ze wszelkimi tego konsekwencjami

dla mocodawców, mimo prawa do ochrony zdrowia i poświadczonej niezdolności do pracy zgodnie z dokumentem urzędowym.

We wnioskach zażalenia wnioskodawca domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i zasądzenia kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 168 § 1 k.p.c. przywrócenie terminu jest możliwe wtedy, gdy strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy. Przyjmuje się, że brak winy podlega ocenie na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w sposób uwzględniający obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony należycie dbającej o swoje interesy. Przeszkoda, uzasadniająca przyjęcie uprawdopodobnienia braku winy, zachodzi wówczas, gdy dokonanie czynności w ogóle, tj. w sensie obiektywnym było niemożliwe albo nie można było oczekiwać od strony, że w danych okolicznościach zachowa wyznaczony ustawą termin procesowy.

Możliwość przywrócenia terminu wyłączają nawet takie zachowania, którym można przypisać charakter lekkiego niedbalstwa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2016 r., III CZ 41/16, nie publ., z dnia 9 listopada 2016 r., II CZ 109/16, nie publ., z dnia 3 lipca 2015 r., IV CZ 20/15, nie publ.). W orzecnictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że choroba może uzasadniać uwzględnienie wniosku o przywrócenie terminu prawa procesowego, ale tylko wówczas, gdy stanowi ona nadzwyczajne wydarzenie, którego skutków nie można przewyżyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2014 r., V CZ 69/14, nie publ., z dnia 20 stycznia 2011 r., I UZ 169/10, nie publ.). O braku winy, uzasadniającym przywrócenie terminu, można mówić także w razie choroby pełnomocnika procesowego strony, jeżeli stan jego zdrowia uniemożliwił mu podjęcie działania osobiście lub skorzystanie z pomocy innych osób, względnie jeżeli charakter choroby i zalecenia medyczne dotyczące leczenia stanowiły niedającą się usunąć przeszkodę w zachowaniu terminu. Wzięcia pod uwagę wymagają nie tylko ewentualne ograniczenia związane z obniżeniem sprawności fizycznej, lecz także wpływ stanu zdrowia na sytuację psychiczną pełnomocnika

i związane z tym utrudnienie w prawidłowym wywiązywaniu się z powinności procesowych lub zabieganiu o pomoc ze strony osób trzecich (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2011 r., I CZ 142/11, nie publ., z dnia 15 października 2014 r., V CZ 69/14, nie publ.). Adnotacja „chory może chodzić” stanowi przyzwolenie na dokonywanie zwykłych czynności dnia codziennego, nie oznacza jednak, że chory może kontynuować wykonywanie zwykłych obowiązków zawodowych - w przypadku adwokata - sporządzać pisma procesowe, dokonywać lub zlecać ich wysyłkę i realizować czynności procesowe w imieniu strony. Dotyczy to także takich czynności, które mogą być postrzegane jako wymagające niewielkiego wysiłku intelektualnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2017 r., IV CZ 48/17, nie publ.).

Pogląd Sądu Okręgowego, iż niemożność wykonywania przez pełnomocnika procesowego obowiązków z powodu choroby jest okolicznością, którą można i należy w prowadzonej działalności zawodowej przewidzieć, a w konsekwencji, iż taka sytuacja nakłada na niego potrzebę podjęcia właściwych działań organizacyjnych, zabezpieczających interesy klientów przez zadbanie o należyte wykonanie tej czynności przez inne osoby, jest zbyt daleko idący i zarazem nie mający oparcia w normatywnym pojęciu należytej staranności uzasadniającej w świetle art. 168 § 1 k.p.c. przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej. W dacie wydania przez Sąd drugiej instancji postanowienia o oddaleniu apelacji oraz w czasie biegu terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia tego orzeczenia, pełnomocnik wnioskodawcy była niezdolna do pracy, co zostało potwierdzone zaświadczeniem lekarskim wystawionym w trybie i na zasadach określonych w art. 55 i n. ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (j. t. Dz. U. z 2017 r. poz. 1368 ze zm.) w zw. z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 22 lipca 2005 r. w sprawie orzekania o czasowej niezdolności do pracy (Dz. U. Nr 145, poz. 1219). Okoliczność ta stanowi wystarczającą przyczynę uzasadniającą przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej. Dokonywanie czynności procesowych polegających na składaniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia sądowego, czy udzielaniu pełnomocnictwa substytucyjnego jest elementem

czynności i obowiązków zawodowych pełnomocnika procesowego w osobie adwokata, który podlega ubezpieczeniu społecznemu. Zaświadczenie lekarskie wydane dla celów związanych z ubezpieczeniem społecznym, stwierdzające niezdolność do pracy ubezpieczonego, oznacza, że celem jego wystawienia było nie tylko zapewnienie ubezpieczonemu świadczenia pieniężnego za czas, przez który nie pracując nie może uzyskiwać wynagrodzenia, ale zapewnienie takiej osobie leczenia i powrotu do zdrowia w warunkach zwolnienia od wykonywania obowiązków zawodowych. Przeciwna interpretacja prowadziłaby do swoistego rozszczepienia systemu prawnego, polegającego na tym, że z punktu widzenia przepisów jednej gałęzi prawa (dotyczącej zabezpieczenia społecznego) dana osoba nie jest obowiązana, a nawet uprawniona do wykonywania pracy zawodowej (zob. art. 17 powołanej ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r.), natomiast przepisy innej gałęzi prawa (cywilnego) czyniłyby w tej materii wyjątki (art. 168 k.p.c.).

Wprawdzie w postępowaniu apelacyjnym pełnomocnik wnioskodawcy udzieliła upoważnienia aplikantowi adwokackiemu do zastępstwa procesowego, ale udzielenie upoważnienia miało miejsce w czasie, gdy pełnomocnik nie pozostawała na zwolnieniu lekarskim, a ponadto swoim zakresem obejmowało jedynie zastępstwo procesowe przed Sądem Okręgowym w O., a nie także sporządzanie i podpisywanie pism procesowych (k. 518-519). Zgodnie z art. 77 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (j. t. Dz. U. z 2016 r., poz. 1999 ze zm.) udzielone przez adwokata upoważnienie uprawnia aplikanta adwokackiego do zastępowania adwokata przed sądami powszechnymi, przy czym aplikant adwokacki może sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem adwokata przed sądami powszechnymi jedynie z wyraźnego upoważnienia adwokata. W związku z tym, skuteczne złożenie przez aplikanta adwokackiego wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 maja 2017 r. wymagało udzielenia stosownego upoważnienia przez pełnomocnika wnioskodawcy, która to czynność mieści się w jego sferze zawodowej, ale w okresie, kiedy powinno to nastąpić, pełnomocnik przebywała na zwolnieniu lekarskim z powodu niezdolności do pracy.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., a o kosztach postępowania zażaleniowego

na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.

kc

jw